

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET VUSIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 48101/07)

PRESUDA

STRASBOURG

1. srpnja 2010.

*Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44.
stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Vusić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

g. Christos Rozakis, *predsjednik*,
gđa Nina Vajić,
g. Khanlar Hajiyeu,
g. Dean Spielmann,
g. Sverre Erik Jebens,
g. Giorgio Malinverni,
g. George Nicolaou, *suci*,

i g. Søren Nielsen, *tajnik odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 10. lipnja 2010.,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 48101/07) protiv Republike Hrvatske što ga je 14. rujna 2007. hrvatski državljanin g. Zvonko Vusić ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija").

2. Podnositelja zahtjeva zastupala je gđa B. Čamovski, odvjetnica iz Varaždina. Hrvatsku vladu ("Vlada") zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Dana 3. rujna 2008. predsjednik Prvog odjela odlučio je Vladu obavijestiti o prigovoru glede prava na pošteno suđenje. Odlučeno je i da će se istovremeno ispitati dopuštenost i osnovanost zahtjeva (članak 29. stavak 3.).

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelj zahtjeva rođen je 1962. godine i žive u Varaždinu.

5. Dana 30. ožujka 1988. podnositelj zahtjeva podnio je Općinskom sudu u Varaždinu tužbu protiv izvjesne J.V. radi predaje u posjed kuće u Varaždinu, tvrdeći da mu je ta kuća bila darovana. U tužbi je kao vrijednost spora naveo 1.000.000 nekadašnjih jugoslavenskih dinara (DIN).

6. U podnesku sudu od 1. ožujka 2001. podnositelj zahtjeva naveo je da je vrijednost spora 101.000 hrvatskih kuna (HRK), te je objasnio da je vrijednost uskladio s obzirom na inflaciju, promjenom valute (vidi stavke 20. do 22. ove presude) i povećanjem svoga tužbenog zahtjeva.

7. Dana 25. rujna 2001. podnositelj zahtjeva preinačio je tužbu na način da je postavio i zahtjev za upis prava vlasništva kuće na njegovo ime u zemljišnim knjigama.

8. Dana 5. srpnja 2002. Općinski sud presudio je na štetu podnositelja zahtjeva. Dana 26. studenoga 2002. Županijski sud u Varaždinu odbio je žalbu podnositelja zahtjeva protiv presude i potvrdio prvostupanjsku presudu.

9. Dana 6. ožujka 2003. podnositelj zahtjeva izjavio je reviziju protiv drugostupanjske presude. Dana 26. ožujka 2003. Općinski sud u Varaždinu odbacio je njegovu reviziju *ratione valoris*, jer je smatrao da je vrijednost predmeta spora ispod zakonom utvrđenog cenzusa od 100.000,00 HRK. Utvrdio je da je vrijednost predmeta spora koju je podnositelj zahtjeva naveo u svojoj tužbi bila 1.000.000 DIN što, kad se preračuna u kune, iznosi 1 HRK (jednu kunu).

10. Podnositelj zahtjeva žalio se protiv tog rješenja, prigovarajući između ostalog da je u svome podnesku od 1. ožujka 2001. uskladio vrijednost predmeta spora, te da nova vrijednost premašuje zakonom utvrđeni cenzus od 100.000,00 HRK. Dana 20. svibnja 2003. Županijski sud u Varaždinu odbio je njegovu žalbu. Sud je utvrdio da je, na temelju Zakona o parničnom postupku, mjerodavna ona vrijednost predmeta spora koju je tužitelj naznačio u tužbi, te da naknadne promjene nisu bile mjerodavne. Uz to je ispravio izračun prvostupanjskog suda utvrdivši da, nakon preračunavanja u kune, vrijednost predmeta spora što ju je podnositelj zahtjeva naveo u tužbi zapravo iznosi samo 0,10 HRK (deset lipa).

11. Podnositelj zahtjeva potom je Vrhovnome sudu izjavio reviziju protiv tog rješenja. Dana 25. veljače 2004. Vrhovni je sud, zasjedajući u vijeću sastavljenom od sudaca B.G., V.P.R., I.M., P.M. i G.G., ukinuo rješenja nižih sudova od 26. ožujka i 20. svibnja 2003. Presudio je da je istina da je mjerodavna ona vrijednost spora koju tužitelj naznači u tužbi, ali da se to pravilo ne primjenjuje ako tužitelj naknadno preinači tužbu. Budući da je u ovome predmetu podnositelj zahtjeva preinačio tužbu svojim podneskom od 25. rujna 2001. kojim je zatražio i troškove koji odgovaraju novoj vrijednosti predmeta spora naznačenoj u njegovome prethodnom podnesku od 1. ožujka 2001. Vrhovni je sud zaključio da je podnositeljeva revizija od 6. ožujka 2003. dopuštena. Vrhovni je sud predmet vratio prvostupanjskom sudu kako bi ovaj podnositeljevu reviziju od 6. ožujka 2003. dostavio tuženiku na odgovor (članak 390. stavak 1. Zakona o parničnom postupku). Mjerodavni dio rješenja Vrhovnog suda glasi kako slijedi:

„I Prihvaća se revizija tužitelja, te se ukidaju rješenja Županijskog suda u Varaždinu broj Gž-569/03 od 20. svibnja 2003. i rješenje Općinskog suda u Varaždinu broj P-274/92 od 26. ožujka 2003. i predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovni postupak.

II O troškovima postupka u povodu revizija odlučit će se u konačnoj odluci.

Obrazloženje

...

Revizija je osnovana.

...

Odluka o osnovanosti revizije ovisi o rješenju procesnopravnog pitanja, koja je vrijednost predmeta spora mjerodavna.

Odredbom čl. 40. st. 2. ZPP propisano je, da je, u slučaju kad se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčanu svotu, mjerodavna vrijednost predmeta spora koju je tužitelj u tužbi naznačio.

Jednom tako označenu vrijednost predmeta spora tužitelj u daljnjem tijeku postupka nije ovlašten mijenjati, osim u slučaju preinake tužbe, kad je, umjesto vrijednosti predmeta spora naznačene u tužbi, ovlašten naznačiti novu vrijednost predmeta spora.

U konkretnom slučaju za ocjenu mjerodavne vrijednosti predmeta spora i dopustivosti revizije pravno relevantno je ovo činjenično stanje:

1. tužbom od 13. svibnja 1998. tužitelj je tražio predaju u posjed određenih nekretnina i u tužbi je naznačio vrijednost predmeta spora u iznosu od 1.000.000,00 dinara, što danas predstavlja iznos od 0,10 kn;

2. u podnesku od 01. ožujka 2001. tužitelj je naveo novu vrijednost predmeta spora u iznosu od 101.000,00 kn;

3. podneskom od 25. rujna 2001. tužitelj je preinačio tužbu tako što je uz postojeći tužbeni zahtjev za predaju u posjed nekretnina istakao i tužbeni zahtjev za izdavanje tabularne isprave za upis prava vlasništva tih istih nekretnina u zemljišne knjige, te je u tom podnesku zahtjev za naknadu parničnog troška odredio prema vrijednosti predmeta spora od 101.000,00 kn.

Polazeći od takve procesnopravne situacije glede vrijednosti predmeta spora, ovaj sud ocjenjuje da se u konkretnom slučaju kao mjerodavna vrijednost predmeta spora treba uzeti iznos od 101.000,00 kn, koji iznos je tužitelj naveo u podnesku od 01. ožujka 2001., koji je prethodio preinaci tužbe. Ovo stoga, što se u konkretnom slučaju ne može smatrati da se tužitelj suglasio da i nakon preinake tužbe kao mjerodavna i dalje ostaje vrijednost predmeta spora koju je u tužbi naveo.

Iz okolnosti konkretnog slučaja, naime, osnovano se može zaključiti da je tužitelj u podnesku od 25. rujna 2001. propustio navesti vrijednost predmeta spora od 101.000,00 kn, smatrajući da je to već učinio u podnesku od 01. ožujka 2001. Ovo posebno, kad se uzme u obzir da je u podnesku od 25. rujna 2001. svoj zahtjev za naknadu troška odredio prema novooznačenoj vrijednosti predmeta spora.

Ocjenjujući iz ovih razloga da je za ocjenu dopustivosti revizije mjerodavna vrijednost predmeta spora od 101.000,00 kn, u skladu s odredbom čl. 382. st. 3. ZPP u vezi čl. 10. st. 3. ZID ZPP, valjalo je utvrditi da je revizija dopuštena.

Stoga je, na temelju odredbe čl. 394. st. 1. u vezi čl. 400. st. 4. ZPP, prvostupanjsko i drugostupanjsko rješenje valjalo ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovni postupak, da s revizijom postupi po čl. 390. ZPP.

12. U ponovljenom je postupku Općinski sud u Varaždinu, postupajući u skladu s člankom 390. stavkom 3. Zakona o parničnom postupku, dostavio spis predmeta Vrhovnom sudu na odlučivanje o podnositeljevoj reviziji od 6. ožujka 2003.

13. Dana 23. veljače 2005. Vrhovni sud, zasjedajući u vijeću sastavljenom od sudaca P.M., I.M., V.P.R., G.G. i B.H., odbacio je podnositeljevu reviziju od 6. ožujka 2003. *ratione valoris*, utvrdivši da je vrijednost predmeta spora ispod zakonom utvrđenog cenzusa od 100.000,00 HRK. Ovaj je put sud presudio da je mjerodavna ona vrijednost predmeta spora koju je tužitelj naznačio u tužbi, a da je u ovome predmetu to vrijednost od 1.000.000 DIN što, kad se preračuna u kune, iznosi 0,10 HRK. Mjerodavni dio rješenja Vrhovnog suda glasi kako slijedi.

Revizija tužitelja protiv presude Županijskog suda u Varaždinu broj Gž-1046/02 od 26. studenog 2002. odbacuje se kao nedopuštena.

Obrazloženje

...

Revizija nije dopuštena.

Prema odredbi čl. 382. st. 2. ZPP ("Narodne novine" broj 53/91, 91/92 i 112/99) revizija nije dopuštena u imovinskopравnim sporovima u kojima se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje u novcu, na predaju stvari ili izvršenje kakve druge činidbe, ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravomoćne presude ne prelazi 100.000,00 kn.

Prema odredbi čl. 40. st. 2. ZPP, u slučaju kada se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčanu svotu, mjerodavna je vrijednost predmeta spora koju je tužitelj u tužbi naznačio.

Na temelju odredbe čl. 10. st. 3. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" broj 112/99; dalje: ZID ZPP) ova se odredba primjenjuje na sve sporove u kojima je pravomoćna odluka drugostupanjskog suda donesena nakon stupanja na snagu ZID ZPP – 06. studenog 1999.

U konkretnom slučaju radi se o imovinskopравnom sporu u kojem se tužbeni zahtjev odnosi na predaju stvari (nekretnine), izdavanje zemljišnoknjižne isprave, tako da je, u skladu s citiranim propisima, mjerodavna vrijednost predmeta spora koju je tužitelj u tužbi naznačio.

U tužbi je naznačena vrijednost predmeta spora od 1,000.000,00 dinara, što nakon denominacije iznosi 0,1 kn.

Kako je drugostupanjska presuda Županijskog suda u Varaždinu broj GŽ-1046/02 donesena 26. studenog 2002., to proizlazi da revizija nije dopuštena.

14. Dana 3. listopada 2005. podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu protiv rješenja Vrhovnog suda od 23. veljače 2005. navodeći da mu je povrijeđeno ustavno pravo na pošteno suđenje upućujući na razliku između tog rješenja i rješenja od 25. veljače 2004. Dana 8. veljače 2007. Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je podnositeljevu tužbu, a 15. ožujka 2007. svoju je odluku dostavio njegovome punomoćniku. Primio je na znanje podnositeljevu tvrdnju u vezi s proturječnim rješenjima Vrhovnoga suda, ali je presudio da je sporno rješenje u skladu s mjerodavnim odredbama Zakona o parničnom postupku, te da mu u postupku pred redovnim sudovima nije povrijeđeno ustavno pravo na pošteno suđenje.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Zakon o Ustavnom sudu

15. Mjerodavni dio Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske iz 1999. (*Narodne novine*, br. 99/1999 od 29. rujna 1999. – "Zakon o Ustavnom sudu"), izmijenjen i dopunjen Ustavnim zakonom o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 29/2002 od 22. ožujka 2002.), koji je stupio na snagu 15. ožujka 2002., glasi kako slijedi:

Članak 62.

"(1) Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo).

(2) Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.

(3) U stvarima u kojima je dopušten upravni spor, odnosno revizija u parničnom ili izvanparničnom postupku, pravni put je iscrpljen nakon što je odlučeno i o tim pravnim sredstvima."

Članak 63.

"(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud ...

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu ... iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti ...

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni sud će odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegovog ustavnog prava ... Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu."

B. Zakon o parničnom postupku*1. Mjerodavne odredbe*

16. Mjerodavni dio Zakona o parničnom postupku (*Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije*, br. 4/1977, 36/1977 (ispravak), 36/1980, 69/1982, 58/1984, 74/1987, 57/1989, 20/1990, 27/1990 i 35/1991, te *Narodne novine Republike Hrvatske*, br. 53/1991, 91/1992, 58/1993, 112/1999, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 2/2007, 84/2008 i 123/2008), u obliku u kojem je bio na snazi u relevantno vrijeme, glasi kako slijedi:

G l a v a d r u g a

NADLEŽNOST I SASTAV SUDA

2. Stvarna nadležnost**Utvrđivanje vrijednosti predmeta spora****Članak 40.**

"(2) ... kad se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčanu svotu, mjerodavna je vrijednost predmeta spora koju je tužitelj u tužbi naznačio.

(3) Ako je u slučaju iz stavka 2. ovoga članka tužitelj vrijednost predmeta spora očito suviše visoko ili suviše nisko naznačio, tako da se postavlja pitanje ... prava na izjavljivanje revizije ..., sud će, po službenoj dužnosti ili na prigovor tuženika, najkasnije na pripremnom ročištu, ili ako ono nije održano, onda na prvom ročištu za glavnu raspravu prije nego što se tuženik upustio u raspravljanje o glavnoj stvari, brzo i na prikladan način provjeriti točnost naznačene vrijednosti.

G l a v a č e t r n a e s t a

TUŽBA

Sadržaj tužbe**Članak 186. stavak 2.**

"Kad stvarna nadležnost, sastav suda, vrsta postupka, pravo na izjavljivanje revizije, ovlaštenje na zastupanje ili pravo na naknadu troškova postupka ovisi o vrijednosti predmeta spora, a predmet tužbenog zahtjeva nije novčana svota, tužitelj je dužan u tužbi naznačiti vrijednost predmeta spora."

G l a v a d v a d e s e t t r e ć a

PRESUDA

Pravomoćnost presude**Članak 334.**

"(1) Sud je vezan za svoju presudu čim je objavljena, a ako presuda nije objavljena, čim je otpravljena.

(2) Prema strankama presuda ima učinak tek od dana kad im je dostavljena."

G l a v a d v a d e s e t č e t v r t a

RJEŠENJE

Članak 343. stavci 3. i 4.

"(3) Sud je vezan za svoja rješenja ako se ona ne odnose na upravljanje parnicom ili ako ovim zakonom nije što drugo određeno.

(4) Kad se rješenje ne dostavlja pismeno, ono prema strankama ima učinak čim je objavljeno."

Članak 347.

"Odredbe ... članka 334., stavka 2., ovog zakona na odgovarajući će se način primjenjivati i na rješenja."

G l a v a d v a d e s e t š e s t a

IZVANREDNI PRAVNI LIJEKOVI

1. Revizija

Članak 382. stavak 1. predviđa da protiv pravomoćne presude donesene u drugom stupnju stranke mogu izjaviti reviziju ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela

pravomoćne presude ne prelazi određeni novčani iznos (zakonom utvrđeni cenzus). Zakonom utvrđeni cenzus u građanskim (to jest, ne-trgovačkim) predmetima mijenjao se kako slijedi:

Valuta	Vrijednost	Razdoblje
DIN	5.000	1. srpnja 1977. – 26. studenoga 1982.
DIN	50.000	27. studenoga 1982. – 21. studenoga 1987.
DIN	800.000	22. studenoga 1987. – 5. listopada 1989.
DIN	8.000.000	6. listopada 1989. – 31. prosinca 1989.
DIN	800	1. siječnja 1990. – 10. travnja 1990.
DIN	8.000	11. travnja 1990. – 22. prosinca 1991.
HRD	8.000	23. prosinca 1991. – 7. siječnja 1993.
HRD	3.000.000	8. siječnja 1993. – 12. svibnja 1994.
HRK	3.000	13. svibnja 1994. – 5. studenoga 1999.
HRK	100.000	poslije 6. studenoga 1999.

Članak 388.

"Revizija [revizija protiv presude] se podnosi sudu koji je izrekao prvostupanjsku presudu"

Članak 389.

"Neppravovremenu, nepotpunu ili nedopuštenu reviziju [revizija protiv presude] odbacit će rješenjem predsjednik vijeća prvostupanjskog suda, bez održavanja ročišta."

Članak 390. stavci 1. i 3.

"(1) Primjerak pravodobne, potpune i dopuštene revizije sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda dostavit će protivnoj stranci, koja može u roku od petnaest dana od dostave revizije podnijeti tom sudu odgovor na reviziju.

(3) Nakon primitka odgovora na reviziju, odnosno nakon proteka roka za odgovor na reviziju sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda uputit će reviziju i odgovor na reviziju, ako je podnesen, sa svim spisima izravno revizijskom sudu."

Članak 400. stavak 3.

"Revizija [revizija protiv rješenja] je uvijek dopuštena protiv rješenja drugostupanjskog suda kojim se podnesena žalba odbacuje odnosno kojim se potvrđuje rješenje prvostupanjskog suda o odbacivanju revizije [revizija protiv presude]."

5.a Ponavljanje postupka u povodu konačne presude Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu o povredi temeljnog ljudskog prava ili slobode

Članak 428.a

"(1) Kad Europski sud za ljudska prava utvrdi povredu kojeg ljudskog prava ili temeljne slobode zajamčene Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i dodatnih Protokola uz tu Konvenciju koje je Republika Hrvatska ratificirala, stranka može, u roku od trideset dana od konačnosti presude Europskog suda za ljudska prava,

podnijeti zahtjev sudu u Republici Hrvatskoj koji je sudio u prvom stupnju u postupku u kojemu je donesena odluka kojom je povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda, za izmjenu odluke kojom je to pravo ili temeljna sloboda povrijeđeno.

(2) Postupak iz stavka 1. ovoga članka provodi se uz odgovarajuću primjenu odredaba o ponavljanju postupka.

(3) U ponovljenom postupku sudovi su dužni poštivati pravna stajališta izražena u konačnoj presudi Europskog suda za ljudska prava kojom je utvrđena povreda temeljnog ljudskog prava ili slobode."

2. *Sudska praksa Vrhovnoga suda*

17. U svome predmetu br. Rev 885-05-2 od 9. studenoga 2005. Vrhovni je sud presudio da tužitelj nije bio ovlašten naknadno izmijeniti vrijednost predmeta spora navedenu u tužbi, osim ako nije preinačio tužbu (povećanjem, dopunom ili zamjenom početnog zahtjeva).

3. *Doktrina*

18. Hrvatska pravna doktrina (vidi S. Triva i M. Dika, *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb, 2004., str. 356) na sljedeći način opisuje takozvano unutarnje obvezujuće djelovanje sudskih odluka donesenih u građanskim postupcima:

Sud je u pravilu vezan odlukama koje je donio tijekom postupka. Svoju odluku za koju je vezan sud ne može sam izmijeniti već to može učiniti samo sud nadležan da rješava u postupku u povodu pravnih lijekova protiv te odluke. ...

Odlukama donesenim u obliku presude sud je uvijek vezan. Ako presudu objavljuje, vezan je za nju čim je objavljena, a ako ju ne objavljuje, čim je otpravljena.

Odlukama koje donosi u obliku rješenja sud je vezan ako se one ne odnose na upravljanje parnicom ili ako inače zakonom nije što drugo određeno.

O pitanjima o kojima je odlučio rješenjem za koje nije vezan sud može ponovno raspravljati i odlučivati, kad god se za to pokaže prilika.

C. Izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku

19. Dana 6. studenoga 1999. na snagu je stupio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (*Narodne novine*, br. 112/1999 od 29. listopada 1999.). Njime je podignut zakonom utvrđeni cenzus za izjavljivanje revizije Vrhovnom sudu u građanskim stvarima s 3.000 HRK na HRK 100.000. Sukladno tome, da bi revizija u građanskim stvarima bila dopuštena *ratione valoris*, vrijednost predmeta spora od tada je trebala premašivati iznos od 100.000 HRK. Člankom 10. bilo je predviđeno da su izmjene i dopune trenutačno primjenjive na postupke koji su u tijeku osim predmeta u kojima je revizija već izjavljena.

D. Zakonodavstvo koje se odnosi na denominaciju domaće valute

20. Zakonom o promjeni vrijednosti dinara (*Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije*, br. 83/89), koji je stupio na snagu 1. siječnja 1990., utvrđena je nova vrijednost jugoslavenskog dinara (DIN) na način da je jedan novi dinar vrijedio 10.000 starih dinara.

21. Odlukom o uvođenju hrvatskog dinara kao sredstva plaćanja na teritoriju Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 71/1991), koji je stupio na snagu 23. prosinca 1991., Republika Hrvatska uvela je vlastitu valutu, hrvatski dinar (HRD). Jugoslavenski dinar (DIN) zamijenjen je hrvatskim dinarom po tečaju 1 DIN za 1 HRD.

22. Dana 13. svibnja 1994. na snagu je stupila Odluka o prestanku važenja odluke o uvođenju hrvatskog dinara kao sredstva plaćanja na teritoriju Republike Hrvatske, te o načinu i vremenu preračunavanja iznosa izraženih u hrvatskim dinarima u kune i lipe (*Narodne novine*, br. 37/1994), kojim je kao valuta Republike Hrvatske uvedena hrvatska kuna (HRK). Njome je predviđeno da se hrvatski dinar zamjenjuje hrvatskom kunom po tečaju 1.000 dinara za 1 kunu.

E. Sudska praksa Ustavnoga suda

23. U odluci br. U-III-2646/2007 od 18. lipnja 2008. (*Narodne novine*, br. 104/2008 od 12. rujna 2008.) donesenoj u predmetu u kojemu je tužitelj, koji je svoju tužbu bio podnio 1978. godine, zatražio isplatu 48.600 njemačkih maraka, Ustavni sud utvrdio je povredu tužiteljevog ustavnog prava na jednakost pred sudovima i na pošteno suđenje, te je ukinuo rješenje Vrhovnog suda kojim je revizija odbačena *ratione valoris*. Ustavni je sud, *inter alia*, utvrdio:

"Kada se, naime, parnični postupak vodi u razdoblju od dvadeset godina i u njemu se vrijednost spora utvrđuje prema nominalnom iznosu, a ne realnoj vrijednosti, onda tako dugi protek vremena uvijek ide u prilog jednoj od stranaka koja povoljni ishod može zahvaliti samo odugovlačenju postupka, a drugoj stranci narušava jednak položaj pred zakonom."

24. U odluci br. U-III-4361/2008. od 10. lipnja 2009. (*Narodne novine*, br. 87/2009 od 21. srpnja 2009.) u jednom sličnom predmetu, Ustavni je sud potvrdio prethodno navedenu sudsku praksu.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE ZBOG POVREDE NAČELA PRAVNE SIGURNOSTI

25. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je Vrhovni sud prvo, 25. veljače 2004., njegovu reviziju proglasio dopuštenom, da bi ju potom, 23. veljače 2005., proglasio nedopuštenom, ne navodeći razloge za odstupanje od svoje prethodne odluke. Pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije koji glasi kako slijedi:

"Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da ... sud ... ispita njegov slučaj."

26. Vlada je osporila tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

27. Sud konstatira da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije. Uz to konstatira da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Vlada

28. Vlada je prvo ustvrdila da, prema utvrđenoj sudskoj praksi Suda, ni članak 6. ni bilo koja druga odredba Konvencije ili protokola uz nju ne jamči pravo na suđenje pred tri sudske instance. Drugim riječima, niti jedna odredba Konvencije ne obvezuje visoke ugovorne stranke da osobama pod svojom jurisdikcijom omoguće pravo podnošenja revizije pred Vrhovnim sudom u važnim pravnim pitanjima. Ako visoka ugovorna stranka omogući takav pravni lijek, slobodna je propisati uvjete pod kojima se takav pravni lijek može podnijeti.

29. Vlada je, stoga, ustvrdila da se u situaciji poput ove – kad su dvije sudske instance ispitale osnovanost podnositeljeve tužbe – nemogućnost podnošenja revizije u slučajevima kada je zakonodavac jasno propisao uvjete za njezinu dopuštenost ne može smatrati povredom prava na pristup sudu niti prava na pošteno suđenje.

30. Vlada je ustvrdila da u rješenju Vrhovnog suda od 25. veljače 2004. Vrhovni sud nije bio ovlašten odlučivati o dopuštenosti podnositeljeve revizije, pa je stoga samo iznio mišljenje u pogledu utvrđivanja vrijednosti predmeta spora. Kad mu je naknadno predmet bio dostavljen na

odlučivanje, Vrhovni je sud mogao iznijeti drugačije mišljenje u pogledu vrijednosnog kriterija. To je zbog toga što u Republici Hrvatskoj ne postoji sustav presedana, te sud nije vezan svojim prijašnjim odlukama, odnosno iznesenim obrazloženjima.

31. Podredno, Vlada je istaknula da je odluka kojom je revizija odbačena kao nedopuštena bila utemeljena na zakonu, i to na mjerodavnim odredbama Zakona o parničnom postupku i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 1999. To je potvrdio i Ustavni sud, koji je u svojoj odluci od 8. veljače 2007. utvrdio da je u postupku koji se vodio pred redovnim sudovima poštovano podnositeljevo ustavno pravo na pošteno suđenje.

32. Naime, Vlada je ustvrdila da je svojim podneskom od 1. ožujka 2001. podnositelj zahtjeva pokušao povećati vrijednost predmeta spora. Međutim, budući da se prema toj vrijednosti izračunavaju troškovi postupka, kad bi se tužitelju (u ovome slučaju podnositelju zahtjeva) dopustilo da tu vrijednost jednostrano poveća u bilo kojoj fazi postupka, to bi bilo protivno interesima tuženika, koji bi u tom slučaju bio prisiljen platiti značajno veće troškove. Iz tog je razloga zakonodavac propisao da je samo sud ovlašten provjeriti vrijednost predmeta spora ako ju je tužitelj označio previše visoko ili nisko. Međutim, na temelju članka 40. stavka 3. Zakona o parničnom postupku, sud je to ovlašten učiniti jedino na pripremnom ročištu, ili ako ono nije održano, onda na prvom ročištu za glavnu raspravu prije raspravljanja o glavnoj stvari. Vlada je naglasila da sud nije ovlašten ispitivati promjene vrijednosti predmeta spora do kojih je došlo na temelju primjene zakona i drugih propisa koji su na snazi, a osobito na temelju zakonodavstva koje se odnosi na denominaciju domaće valute.

33. Prema postojećoj sudskoj praksi Vrhovnoga suda, jedina situacija u kojoj bi tužitelj mogao promijeniti vrijednost predmeta spora tijekom postupka bila bi situacija u kojoj je preinačena tužba, u kojem bi slučaju tužitelj bio ovlašten istovremeno naznačiti novu vrijednost predmeta spora. Podnositelj zahtjeva to je, međutim, propustio učiniti jer je prvo naznačio novu vrijednost predmeta spora u svome podnesku od 1. ožujka 2001., da bi tek naknadno, tj. 25. rujna 2001., preinačio tužbu dopunivši je novim tužbenim zahtjevom. Stoga je prvostupanjski sud kao mjerodavnu uzeo prvotnu vrijednost predmeta spora naznačenu u podnositeljevoj tužbi od 30. ožujka 1988., te je troškove postupka izračunao prema toj vrijednosti.

34. U svjetlu prethodno iznesenog, Vlada je smatrala da je hrvatsko zakonodavstvo predvidjelo jasna i nedvojbena pravila za slučajeve kada vrijednost predmeta spora padne zbog promjene ili devalvacije domaće valute, te da je uredilo učinke takvih promjena na pravo na izjavljivanje revizije. Zbog toga, prema mišljenju Vlade, nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

(a) Podnositelj zahtjeva

35. Podnositelj zahtjeva ponovio je da je Vrhovni sud prvo, 25. veljače 2004., njegovu reviziju proglasio dopuštenom, da bi je potom, bez valjanog obrazloženja, 23. veljače 2005. proglasio nedopuštenom.

36. Podnositelj zahtjeva uz to je ustvrdio da je apsurdno utvrđenje Vrhovnoga suda u njegovom rješenju od 23. veljače 2005. prema kojemu vrijednost predmeta spora iznosi 0,10 HRK.

37. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je i da je u vrijeme kad je podnio tužbu imao pravo na podnošenje revizije, koje pravo nije mogao izgubiti do kraja postupka. Ustvrdio je da su rješenja Vrhovnog suda od 23. veljače 2005. i odluka Ustavnog suda od 15. ožujka 2007. u suprotnosti s izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 1999. koje, prema njegovome mišljenju, nemaju retroaktivno djelovanje.

2. Ocjena Suda

38. Sud ponavlja da članak 6. Konvencije ne prisiljava države ugovornice na osnivanje žalbenih ili kasacijskih sudova. Međutim, kad takvi sudovi postoje, jamstva članka 6. moraju se poštovati, na primjer u smislu da on jamči parničnim strankama djelotvorno pravo na pristup sudovima radi donošenja odluke o njihovim "građanskim pravima i obvezama" (vidi, na primjer, *Brualla Gómez de la Torre v. Spain*, 19. prosinca 1997., § 37, *Reports of Judgments and Decisions 1997-VIII*)

39. Kad je pak riječ o ovome predmetu, Sud prvo primjećuje da su, suprotno podnositeljevom mišljenju, izmjene i dopune Zakona o parničnom postupku iz 1999., kojima je zakonom utvrđeni cenzus za izjavljivanje revizije podignut na 100.000 HRK bile primjenjive na njegov predmet (vidi stavak 19. ove presude). One su u skladu s općepriznatim načelom da se postupovna pravila trenutačno primjenjuju na postupke koji su u tijeku (vidi, *mutatis mutandis*, *Brualla Gómez de la Torre v. Spain*, prethodno citirano, §§ 35-36).

40. Sud dalje primjećuje da je podnositelj zahtjeva, nakon što su prvostupanjski i drugostupanjski sud presudili na njegovu štetu, 6. ožujka 2003. Vrhovnome sudu izjavio reviziju protiv presude. Iako su niži sudovi tu reviziju proglasili nedopuštenom *ratione valoris*, Vrhovni je sud 25. veljače 2004. njihove odluke ukinuo, jasno utvrdivši u obrazloženom rješenju da je podnositeljeva revizija dopuštena (vidi stavak 11. ove presude).

41. Međutim, kad je, nakon te odluke, prvostupanjski sud Vrhovnome sudu dostavio spis predmeta i podnositeljevu reviziju od 6. ožujka 2003., Vrhovni je sud, dana 23. veljače 2005., reviziju proglasio nedopuštenom *ratione valoris* bez ikakvog obrazloženja o tome zašto je odstupio od svoje prethodne odluke od 25. veljače 2004. Nadalje, četvero je sudaca (P.M.,

I.M., V.P.R. i G.G.) bilo u sastavu oba peteročlana vijeća koja su donijela dvije suprotne odluke (vidi stavke 11. i 13. ove presude). Podnositelj zahtjeva naknadno je podnio ustavnu tužbu, ali s njome nije uspio (vidi stavak 14. ove presude).

42. U okolnostima u kojima ni Vrhovni sud ni Ustavni sud uopće nisu spomenuli prethodno rješenje od 25. veljače 2004. koje se odnosilo na isto pitanje u istome predmetu niti su dali iscrpno obrazloženje, Sud ne može znati zašto su ta dva rješenja različita. Stoga je nemoguće znati je li Vrhovni sud u svome rješenju od 23. veljače 2005. jednostavno zanemario svoje prethodno rješenje od 25. veljače 2004. ili je svjesno odstupio od njega, a ako jest, iz kojega je razloga to učinio.

43. Sud prima na znanje Vladinu tvrdnju da je rješenje Vrhovnog suda od 25. veljače 2005. bilo u skladu sa sudskom praksom toga suda, koja je slična zaključku Ustavnog suda da je pobijano rješenje Vrhovnog suda "*u skladu s mjerodavnim odredbama Zakona o parničnom postupku*" (vidi stavak 14. ove presude), što bi podrazumijevalo da rješenje od 25. veljače 2004. to nije bilo. Međutim, Sud primjećuje da je, u skladu s domaćim pravom, a osobito člankom 343. stavkom 3. Zakona o parničnom postupku (vidi stavke 16. i 18. ove presude), Vrhovni sud bio vezan za svoje rješenje od 25. veljače 2004. jer se ono nije odnosilo na upravljanje parnicom. To, između ostalog, znači da je to rješenje bilo obvezujuće za taj isti sud u naknadnom tijeku istoga postupka.

44. Bez obzira na ta razmatranja, Sud ponavlja da je jedno od temeljnih vidova vladavine prava načelo pravne sigurnosti, načelo koje je implicitno sadržano u Konvenciji (vidi *Beian v. Romania (no. 1)*, br. 30658/05, § 39, ECHR 2007-XIII (izvadci)). Ako nema mehanizma koji osigurava dosljednost, proturječne odluke u sličnim predmetima koje je donio isti sud, koji uz to predstavlja zadnju instancu u dotičnoj pravnoj stvari, mogu dovesti do povrede tog načela i time potkopati povjerenje javnosti u pravosuđe (vidi, na primjer, *Beian*, prethodno citirano, §§ 36-39; *Tudor Tudor v. Romania*, br. 21911/03, § 29, 24. ožujka 2009.; te *Iordan Iordanov and Others v. Bulgaria*, br. 23530/02, §§ 47-53, 2. srpnja 2009.), a to je povjerenje jedna od bitnih sastavnica države utemeljene na vladavini prava. Države ugovornice imaju obvezu organizirati svoje pravne sustave na način da se izbjegne donošenje proturječnih presuda (vidi *Vrioni and Others v. Albania*, br. 2141/03, § 58, 24. ožujka 2009.). Sud smatra da se takvo mišljenje *a fortiori* primjenjuje u ovome slučaju u kojemu je isti sud u istome predmetu donio proturječne odluke. Sud konstatira i da je već utvrdio povredu članka 6. stavka 1. u sličnim okolnostima (vidi *Kostadin Mihaylov v. Bulgaria*, br. 17868/07, 27. ožujka 2008.).

45. U svjetlu prethodno iznesenog, Sud smatra da postojanje dviju proturječnih odluka Vrhovnoga suda u istome predmetu nije u skladu s načelom pravne sigurnosti. Uloga višega suda u ugovornoj stranci je upravo rješavati sukobe u sudskoj praksi, izbjegavati razilaženja i osigurati

jedinstvenu primjenu zakona. Stoga je donošenjem novog rješenja o istome pitanju u istome postupku, suprotnom od prethodnog rješenja, Vrhovni sud u ovome predmetu sâm postao izvor nesigurnosti (vidi, *mutatis mutandis*, *Beian v. Romania* (no. 1), prethodno citirano, §§ 37-39). Na taj je način povrijedio načelo pravne sigurnosti, sadržano u članku 6. stavku 1. Konvencije.

46. Stoga je došlo do povrede tog članka.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE ZBOG POMANJKANJA NEOVISNOSTI I NEPRISTRANOSTI

47. Podnositelj zahtjeva uz to je prigovorio na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije da Vrhovni sud nije bio ni neovisan ni nepristran, jer se prethodno opisana promjena njegovoga pravnog mišljenja može objasniti samo vanjskim pritiskom.

48. Sud smatra da, u nedostatku drugih dokaza, sama činjenica da je Vrhovni sud donio suprotne odluke u istome predmetu ne znači da je to učinio zbog vanjskoga pritiska. Budući da podnositelj zahtjeva nije dodatno potkrijepio svoj prigovor, a nema dokaza koji bi ukazivali na to da domaći sudovi nisu bili neovisni ili nepristrani, Sud utvrđuje da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. kao očigledno neosnovan i da ga treba odbiti na temelju članka 35. stavka 4. Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE ZBOG PREKOMJERNE DULJINE POSTUPKA

49. I na kraju, podnositelj zahtjeva prigovorio je da duljina prethodno spomenutog građanskog postupka nije bila u skladu sa zahtjevom "razumnog roka", utvrđenim u članku 6. stavku 1. Konvencije.

50. Sud se poziva na svoju odluku u predmetu *Slaviček* u kojoj je utvrdio da od 15. ožujka 2002. (kad su na snagu stupile izmjene i dopune Zakona o Ustavnom sudu), ustavna tužba na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu predstavlja djelotvorno domaće pravno sredstvo u odnosu na duljinu sudskog postupka u Hrvatskoj (vidi *Slaviček v. Croatia* (odl.), br. 20862/02, ECHR 2002-VII).

51. Iz toga slijedi da je u razdoblju od 15. ožujka 2002. do 23. veljače 2005. to jest u vrijeme dok je sporni postupak bio u tijeku pred redovnim sudovima, podnositelj zahtjeva mogao podnijeti ustavnu tužbu zbog njegove duljine. On to, međutim, nije učinio.

52. Duljina postupka u dijelu koji se odnosi na postupak pred Ustavnim sudom koji se vodio povodom podnositeljeve redovne ustavne tužbe od 3. listopada 2005., to jest godinu dana i pet mjeseci, ne može se sama po sebi smatrati nerazumnom.

53. Iz toga slijedi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35. stavaka 1. i 3. zbog neiscrpljenja domaćih pravnih sredstava odnosno kao očigledno neosnovan, te da ga treba odbaciti na temelju članka 35. stavka 4. Konvencije.

IV. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

54. Članak 41. Konvencije predviđa:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

55. Podnositelj zahtjeva potražuje 100.000 eura (EUR) na ime imovinske štete.

56. Vlada je osporila to potraživanje.

57. Sud ne razabire nikakvu uzročnu vezu između utvrđene povrede i navodne imovinske štete; stoga odbija ovaj zahtjev.

58. Kad je riječ o neimovinskoj šteti, Sud prvo primjećuje da punomoćnik podnositelja zahtjeva nije u tom smislu postavio nikakav zahtjev. Sud uz to ponavlja da bi u predmetima u kojima utvrdi povredu članka 6. stavka 1. Konvencije najprimjereniji oblik zadovoljštine u pravilu bio da se u odgovarajućem roku postupak ponovi i da se predmet ponovno ispita u skladu sa svim zahtjevima poštenog suđenja (vidi, na primjer, *Lungoci v. Romania*, br. 62710/00, § 56, 26. siječnja 2006., te *Yanakiev v. Bulgaria*, br. 40476/98, § 90, 10. kolovoza 2006.). U vezi s time, Sud primjećuje da podnositelj zahtjeva sada može podnijeti zahtjev na temelju članka 428.a Zakona o parničnom postupku (vidi stavak 16. ove presude) za ponavljanje prethodno spomenutog građanskog postupka u odnosu na koji je Sud utvrdio povredu članka 6. stavka 1. Konvencije. Uzimajući to u obzir, Sud smatra da još uvijek nema potrebe podnositelju zahtjeva dosuditi ikakav iznos na ime neimovinske štete.

B. Troškovi i izdaci

59. Podnositelj zahtjeva potražuje i 32.254,80 HRK za troškove i izdatke nastale pred domaćim sudovima, te 5.000 HRK za troškove i izdatke nastale pred Sudom.

60. Vlada je osporila ta potraživanja.

61. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno i nužno nastali, te da su s obzirom na visinu razumni. U ovome

predmetu, uzevši u obzir dokumente koje ima i prethodno spomenute kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 673 EUR za troškove i izdatke u domaćem postupku i 683 EUR za postupak pred Sudom.

C. Zatezna kamata

62. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* prigovor koji se odnosi na nepoštenost postupka zbog povrede načela pravne sigurnosti na koju se podnositelj zahtjeva pozvao dopuštenim, a ostatak zahtjeva nedopuštenim;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije zbog povrede načela pravne sigurnosti;
3. *presuđuje*
 - (a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba isplatiti, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, 1.356 EUR (tisuću tristo pedeset i šest eura), uvećanih za sve poreze koji bi se podnositelju zahtjeva mogli zaračunati, na ime troškova i izdataka, koje je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan namirenja;
 - (b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
4. *odbija* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 1. srpnja 2010. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren Nielsen
Tajnik

Christos Rozakis
Predsjednik

U skladu s člankom 45. stavkom 2. Konvencije i pravilom 74. stavkom 2. Poslovnika Suda, ovoj se presudi prilaže odvojeno mišljenje sudaca Spielmanna i Malinvernija.

C.L.R.
S.N.

ZAJEDNIČKO SUGLASNO MIŠLJENJE SUDACA SPIELMANN A I
MALINVERNIJA

U stavku 58. presude navodi se "da bi u predmetima u kojima utvrdi povredu članka 6. stavka 1. Konvencije najprimjereniji oblik zadovoljštine u pravilu bio da se u odgovarajućem roku postupak ponovi i da se predmet ponovno ispita u skladu sa svim zahtjevima poštenog suđenja (vidi, na primjer, *Lungoci v. Romania*, br. 62710/00, § 56, 26. siječnja 2006., te *Yanakiev v. Bulgaria*, br. 40476/98, § 90, 10. kolovoza 2006.). U vezi s time, Sud primjećuje da podnositelj zahtjeva sada može podnijeti zahtjev na temelju članka 428.a Zakona o parničnom postupku (vidi stavak 16. ove presude) za ponavljanje prethodno spomenutog građanskog postupka u odnosu na koji je Sud utvrdio povredu članka 6. stavka 1. Konvencije."

Iz razloga koje smo objasnili u više navrata¹, uistinu smo željeli da se, s obzirom na njegovu važnost, u izreku presude uvrsti i to načelo.

Taj nam se uvjet čini tim potrebnijim u ovome predmetu zbog utvrđenja da "[u]zimajući to u obzir, Sud smatra da još uvijek nema potrebe podnositelju zahtjeva dosuditi ikakav iznos na ime neimovinske štete" (vidi stavak 58.).

¹ Vidi naša zajednička suglasna mišljenja priložena uz sljedeće presude: *Vladimir Romanov v. Russia* (br. 41461/02, 24. srpnja 2008.); *Ilatovskiy v. Russia* (br. 6945/04, 9. srpnja 2009.); *Fakiridou and Schina v. Greece* (br. 6789/06, 14. studenoga 2008.); *Lesjak v. Croatia* (br. 25904/06, 18. veljače 2010.); *Prežec v. Croatia* (br. 48185/07, 15. listopada 2009.); te *Pavlenko v. Russia* (br. 42371/02, 1. travnja 2010.).